

Funkcjonowanie pieczy zastępczej w powiecie hajnowskim

Ustawa o samorządzie powiatowym nakłada na powiaty szereg zadań – z zakresu infrastruktury, bezpieczeństwa, obronności, promocji, kultury czy edukacji. W gestii powiatu pozostaje także polityka społeczna związana m.in. z problematyką bezrobocia, z promocją zdrowia, wspieranie, osób niepełnosprawnych. Jednak niewielu wie, że samorząd powiatowy jest zobowiązany także do organizacji pieczy zastępczej. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dzieciom przez rodziców. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697) wskazuje, że obowiązek pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. To bardzo delikatna materia, wymagająca od urzędnika nie tylko znajomości przepisów prawa, ale przede wszystkim empatii, zaangażowania i ciepła. Bo za dokumentem urzędowym, bez względu na jego charakter – czy to decyzją administracyjną czy postanowieniem sądowym, często kryją się dramaty i łzy.

Pieczka zastępcza ma na celu wsparcie rodziny i dziecka, w pokonaniu trudnej sytuacji życiowej, w jakiej się znaleźli. Ma przede wszystkim zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny (każdy rodzic, który rozwiąże swoje problemy może starać się o powrót dziecka do rodziny biologicznej. Decyzję o powrocie dziecka do rodziny podejmuje Sąd. Do tego czasu z rodziną biologiczną współpracuje gmina). A gdy jest to niemożliwe – dąży do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia – do zapewnienia opieki i wychowania w środowisku zastępczym. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie: rodzinnej pieczy zastępczej (to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąc funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna, rodzinny dom dziecka) oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej (placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna). Przepisy prawa wskazują, że pieczę zastępczą organizuje samorząd powiatowy - w przypadku samorządu powiatu hajnowskiego organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Tyle teorii. Bo to, co przepisy prawa określają *organizacją pieczy zastępczej*, każdy z nas nazwie próbą stworzenia dziecku domu. Odpowiedzialne za to zadanie jednostki samorządu terytorialnego oraz sąd (bo o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej postanawia sąd), ludzie, którzy tam pracują, starają się zapewnić dzieciom dom – po prostu. A także przygotować ich do dorosłego życia. Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, nauki pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Praca z drugim człowiekiem – zwłaszcza młodym, w okresie dorastania jest zadaniem trudnym, wymagającym delikatności i empatii. Każdy przypadek umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wymaga indywidualnego podejścia, mającego na uwadze dobro i emocje dziecka. Czasem pracownicy PCPR stają przed wyzwaniem – jak w 2016r., w przypadku konieczności sprowadzenia dziecka z Wielkiej Brytanii i umieszczenia go w pieczy zastępczej na terenie powiatu hajnowskiego.

Funkcjonujące na terenie powiatu hajnowskiego instytucje pieczy zastępczej wspierają swoich wychowanków, mierząc się z trudem wychowania. Często ta pomoc przekracza ustawowe zadania – bo przecież miłości, okazanego zainteresowania, szacunku i zrozumienia nie da się wtłoczyć w sztywne ramy prawa. Choć określane prawnie mianem zastępczych, w oczach dziecka i jego opiekunów, tworzą po prostu rodzinę. Na terenie powiatu hajnowskiego funkcjonują 24 rodziny zastępcze spokrewnione, w których w 2016r. przebywało 35 wychowanków, 9 rodzin zastępczych niespokrewnionych w których przebywało 12 wychowanków, 3 rodziny zastępcze zawodowe w których przebywało 10 wychowanków i 2 rodzinne domy dziecka w których przebywało 10 wychowanków. Ogółem w rodzinnej pieczy zastępczej (38 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka) w 2016r. przebywało 67 wychowanków. Rodziny zastępcze nie są pozostawione same sobie - *Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Na terenie powiatu hajnowskiego zatrudnionych jest 2 koordynatorów. Każdy z nich może mieć pod opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Na terenie powiatu jest nim PCPR* – mówi Paweł Szymaniuk, Kierownik PCPR w Hajnówce. Koordynator wspiera rodziny zastępcze w różnoraki sposób – pomaga nawiązać

relacje pomiędzy dzieckiem a rodziną, zapewniania rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej, wspiera także pełnoletnich wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej.

W powiecie hajnowskim funkcjonuje także Dom Dziecka. Wychowankowie umieszczeni są w placówce na podstawie postanowienia sądu i skierowania wydanego przez PCPR w Hajnówce. Przez prawo postrzegany jako instytucja, ale według mieszkających tam wychowanków i wychowawców – to dom. Dom Dziecka w Białowieży od początku istnienia dba o rozwój swoich wychowanków. Dzieci posiadają świetlicę komputerową, pokój gościnny do spotkań z rodziną. W domu znajdują się bardzo dobrze wyposażone aneksy kuchenne, ponadto dzięki sponsorom został doposażony plac zabaw dla dzieci. Dom Dziecka w Białowieży, przy wsparciu sponsorów, inicjuje szereg przedsięwzięć aktywujących wychowanków. Kalendarz wydarzeń realizowanych do końca 2016 roku jest bardzo bogaty m.in. wyjazd na obóz Harcerski do Rydzewa, wyjazd dla 12 dzieci do Niemiec- do współpracującego z powiatem regionu, wyjazd nad morze dla 10 dzieci. Ponadto, organizowany jest czas wolny, w tym wyjazd na ferie, wakacje, kolonie i obozy, a także wycieczki do kina, teatru czy obiektów rekreacyjnych. Dzieci biorą także udział w szeregu domowych uroczystości, które przybliżają polską kulturę i tradycje: jak święta, Andrzejki, Święto Zmarłych, Odzyskanie Niepodległości przez Polskę. A raz w tygodniu odbywają się zajęcia stałe – kulinarne, sportowe, taneczne, krawieckie, a w miesiącu – drużyna harcerska i klub wolontariusza. Wychowawcy uczą swoich podopiecznych samodzielnego życia, pomagają rozwijać talenty i pasje - w Domu działa kółko teatralne, grupa taneczna, koło plastyczne i drużyna harcerska. Ponadto, dzieciom zapewniona jest wszechstronna opieka - w zależności od potrzeby: medyczna, logopedyczna, pedagogiczna czy psychologiczna.

Wiele realizowanych przedsięwzięć w Domu nie byłoby możliwa bez wsparcia sponsorów i samorządu. Tak naprawdę każdy może pomóc – każda pomoc: finansowa czy rzeczowa stanowi realne wsparcie. Ale nie tylko – często wystarczy rozmowa, odrobina zainteresowania drugiego człowieka. O tym co słychać w Domu Dziecka więcej na stronie <http://www.domdziecka.bialowieza.pl/>

Dziecko pozostaje w pieczy zastępczej do 18 roku życia. Najdłużej może pozostać w niej do 25 roku życia, jeżeli wyraża na to zgodę osoba sprawująca pieczę oraz gdy dodatkowo dziecko uczy się (w szkole, na uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego) bądź posiada orzeczenie o znacznym umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się (w szkole, na uczelni, odbywa kursy zgodnie z indywidualnym programem usamodzielniania, uczy się przygotowania do zawodu u pracodawcy). Ale na życiowym starcie nie pozostaje samo sobie. Wychowankom, którzy osiągną pełnoletniość w czasie pobytu w pieczy zastępczej przysługuje pomoc na usamodzielnienie. W 2016r. z budżetu powiatu na ten cel wydatkowano 139 524,44 zł. Środki zostały przeznaczone na: kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie (obejmujące m.in. remont mieszkania, wyposażenie mieszkania w meble, sprzęt urządzenia AGD i inne sprzęty domowe; w praktyce - usamodzielniany wychowanek wybiera sam potrzebny sprzęt), udzielono także jednorazowej pomocy pieniężnej. Każdy rodzaj wydatków na usamodzielnienie jest akceptowany przez opiekuna usamodzielniania (jest to osoba wskazana – przez wychowanka). Następnie dany rodzaj wydatków jest przyznawany w formie decyzji administracyjnej. Z pomocy skorzystało 32. wychowanków – 21 z rodzinnej pieczy zastępczej i 13 z instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Poza pomocą materialną, powiat hajnowski dysponuje dwoma mieszkaniami chronionymi, w których usamodzielniani wychowankowie z Domu Dziecka lub z pieczy rodzinnej mogą ubiegać się o prawo do zamieszkania. Decyzja na prawo do zamieszkania wydawana jest maksymalnie do 1 roku z możliwością przedłużenia o kolejny rok. W przypadku trudnej sytuacji materialnej wychowanek nie ponosi kosztu pobytu w mieszkaniu.

Pieczka zastępcza to niezwykle trudna materia. Za przepisami prawa – wyrażonych w postanowieniach sądu czy decyzjach administracyjnych, kryją się emocje młodego człowieka. Choć prawo stoi po stronie dziecka a wszelkie decyzje podejmowane są dla jego dobra, suche przepisy nie zastąpią empatii, zainteresowania i bliskości drugiego człowieka. Codzienna praca rodzin zastępczych i wychowawców z Domu Dziecka, pełna zaangażowania, wysiłku i ciepła to bezcenne wartości. Bo w całej procedurze administracyjno - prawnej, związanej z pieczą zastępczą najważniejsze jest, aby dziecko miało poczucie, że nie zostało pozostawione ze swoimi problemami samo sobie.

